

Українське Геральдичне Товариство

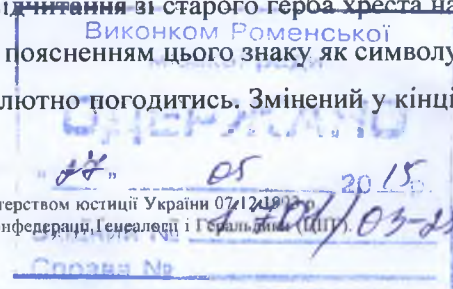
✉ a/c 1569, Львів. 79013 <http://uht.org.ua> E-mail: uht1990@gmail.com
тел. 050-6654583

"20" травня 2015
№ 87

Висновки щодо символів міста Ромни

Роменський герб має давню історію. Його поява пов'язана, як і в більшості інших українських міст, із запровадженням самоврядування на т. зв. магдебурзькому праві. Точна дата отримання Ромнами цих привілеїв невідома, очевидно це відбулося в кінці XVI – на початку XVII ст. З того часу мав функціонувати і герб міста. Про його вигляд ми довідуємося з пізніших міських печаток. Протягом останніх років було знайдено й опубліковано багато печаток міст Лівобережної України XVII–XVIII ст., виявлених у фондах Центрального державного історичного архіву України в Києві та Чернігівського історичного музею ім. В. В. Тарновського. Роменський матеріал особливо багатий – він представлений одинадцятьма печатками, котрі використовувались на документах міської та сотенної канцелярії в 1708–1771 рр. Ці печатки відрізняються між собою за розміром, формою, мають певні відмінності у коловому написі, але всі вони незмінно несуть зображення герба Ромен: хрест із розширеними раменами стоїть на ступінчатій основі (т. зв. Голгофський хрест), обабіч нього 6-променева зірка та півмісяць, внизу – літера "Р" (у деяких пізніших печатках зірка та півмісяць відсутні). Якщо врахувати постійність гербів у XVI – першій половині XVIII ст. на печатках більшості українських міст (а на Лівобережжі особливо), то можна припустити, що саме такий знак був гербом Ромен і в XVII ст., тобто – від початку отримання містом магдебурґії. Повністю очевидним є місцеве походження роменських символів. Традиція використання Голгофського хреста на прапорах княжих дружин відома ще з періоду Київської Русі (такі зображення є на мініатюрах у літописах). Зірки, хрести, півмісяці були дуже поширені у козацьких та міських гербах (достатньо згадати хоча б тогочасні знаки Батурина, Ічні, Басані, Полтави, Зінькова, Миргорода, Конотопа, Борзни та ін.). Також досить часто використовувались і початкові літери назв місцевостей (як це було в гербах Кобеляк, Рогатина, Мостиськ).

1782 р. царським указом затверджено герб Ромен, у якому зображення трактувалося як золотий хрест на могилі у зеленому щиті (зірка, півмісяць та літера "Р" на цьому знаку відсутні). О. Шафонський у своєму описі Чернігівського намісництва пояснював, що герб символізує "похованих під Ромнами людей" та засвідчує "хоробрість, яку мешканці виявили в боротьбі з ворогами, оскільки в давні часи всі мешканці повинні були проти татарських набігів захищатися". Він пробував навіть пов'язати це тлумачення з роменським передмістям Могилками. Варто зазначити, що відхилення від старого герба хреста на ступінчатій основі як "хреста на могилі" є досить сумнівним, хоча з поясненням цього знаку як символу оборонної функції міста та пам'яті про його захисників можна абсолютно погодитись. Змінений у кінці XVIII ст. герб Ромен функціонував до початку XX ст.

У радянський період новий герб міста затверджено рішенням Роменського міськвиконкому від 12 березня 1980 р.: у червоному полі зображена квітка ромашки з накладеною на неї шестернею, на зеленій основі фігурують терези. Проект загалом ще відповідає геральдичним вимогам, але він не має за собою жодної історичної традиції і досить умовно може характеризувати самі Ромни.

Утвердження 1996 р. міського прапора з гербом зразка 1782 р. створило певну невідповідність, коли місто використовує одночасно два різні герби. Рішення міської ради 2001 р. від 18 травня зафіксувало два герби: “сучасний” та “історичний”, а від 22 жовтня – прапор з “історичним” гербом, що створює ще більшу плутанину з символами міста.

Оскільки проведення нових наукових пошуків та досліджень дало змогу виявити невідомі раніше матеріали та встановити досить цілісну картину історичного розвитку роменського герба, то видається доцільним відновити найдавніший символ міста. Тим більше, що за таким же принципом за останні роки вже відновлено давні герби Чернігова, Києва, Ніжина, Полтави, Сум та ін., а подібний підхід існує й у світовій практиці. Також пропонується для відродження традиції міського прапорництва відкоригувати і прапор міста. Українським геральдичним товариством на підставі історичних матеріалів було опрацьовано основну методику розвитку муніципальної вексилології. Зокрема, міські прапори (крім столиці України – міста Києва) подаються на квадратному полотнищі, вони можуть використовуватись як звичайні прапори, так і з додатковим горизонтальним кріпленням (для використання полотнища у розкритому вигляді, скажімо – у сесійному залі міської ради). Такі прапори вже прийняли понад 800 міст, селищ і сіл в Україні. Таким чином, зваживши на історичну традицію та норми сучасного герботворення, видається доцільним відродити символи Ромен у первісному вигляді. Можливі проекти додаються. При потребі надішлемо Вам і електронні та графічні зображення як файли електронною поштою.

Герб: у зеленому полі золотий хрест із розширеними раменами на ступінчатій підставці, справа від нього (геральдично, тобто зліва від глядача. – А. Г.) золота 6-променева зірка, зліва – срібний півмісяць, внизу – золота літера “Р”. Щит, відповідно до системного підходу, можна вписати в декоративний картуш, увінчаний срібною міською короною, що вказує на статус поселення.

Прапор: квадратне полотнище, на зеленому тлі жовтий хрест на ступінчатій підставці, обабіч якого жовта 6-променева зірка (від древка) та білий півмісяць (з вільного краю), внизу – жовта літера “Р”.

Гологофський хрест, продовжуючи багатовікову традицію Київської Русі, вказує на роль Ромен як давнього укріплення та є символом пам'яті про захисників міста; зірка та півмісяць є знаками вічності і стабільності, літера “Р” відображає назву поселення. Загалом, ці пропонувані символи мають за собою 400-літню традицію та підкреслюють самотність Ромен.

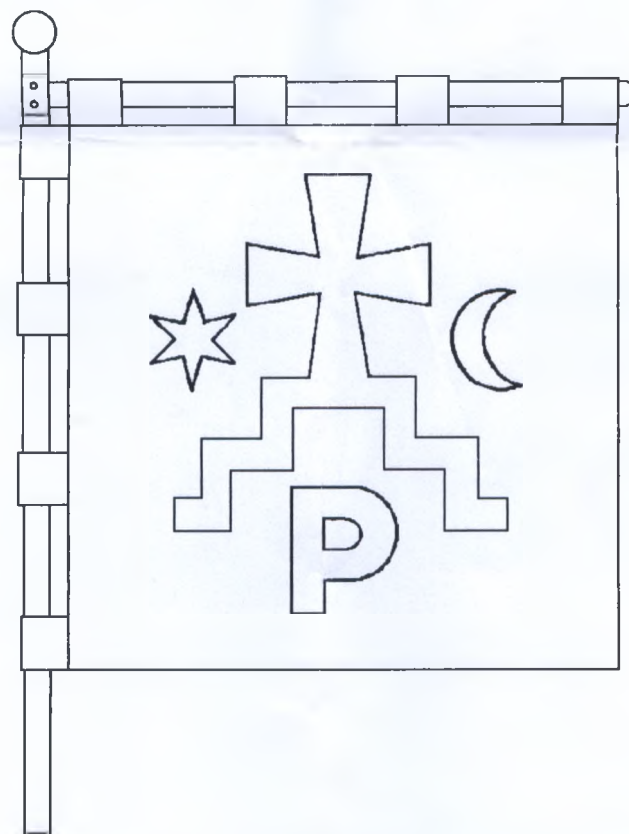
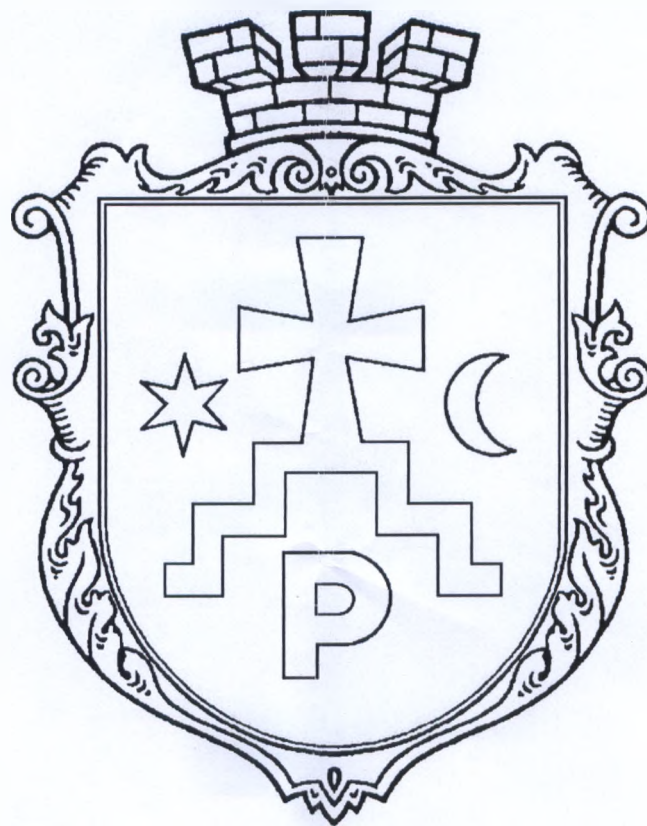
Андрій Гречило, доктор історичних наук, голова Українського геральдичного товариства, провідний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського Національної академії наук України, член Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України

20.05.2015

№ 87

**Герб і прапор
міста Ромни**